ELŐSZÓ

Mára egyértelmű ténnyé vált, hogy a kisléptékű innovatív agrár-kezdeményezések a székelyföldi térség fontos gazdasági és társadalmi szereplőivé váltak, az általuk képviselt agrárinnovációs fordulat a térségi modernizáció új és fontos lehetőségét vetíti előre. Az innovatív kezdeményezések száma növekszik, a tevékenységek és termékek skálája bővül. Olyan folyamatról van szó, amelyben összekapcsolódik a helyi adottság és a külső szakmai tudás, a térségi tapasztalatok hasznosítása és a változtatási szándék, a gazdasági teljesítményre törekvés és a környezettudatosság, az egyéni érvényesülési szándék és a társadalmi felelősség-vállalás.

Ez a térségi innovációs folyamat szakmai, szakpolitikai, fejlesztéspolitikai kérdések sorát hozza előtérbe. A csíkszeredai Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány 2013-ban indított programsorozata keretében készült több mint nyolcvan esettanulmány jellegű interjú, illetve a kapcsolódó szakmai elemzések és tereptapasztalatok alapján ennek az innovációs folyamatnak több meghatározó jellemvonását sikerült rögzíteni, ugyanakkor – ahogyan az minden hasonló szakmai program esetében szükségszerűen történik – a válaszra váró kérdések száma tovább gyarapodott. Ez nyilvánvalóan a vizsgált témakör összetett jellegéből is adódik, illetve abból, hogy dinamikus, sokszereplős, sokténye zős társadalmi folyamatról van szó.

A programsorozatunk tárgyát képező innovációs folyamatnak három nagyon fontos meghatározó jegye van. Az első az, hogy ezek az újszerű kezdeményezések az adott társadalmi közeghez és a domináns gazdálkodási gyakorlathoz viszonyítva innovatívak, tehát a szó szoros értelmében véve társadalmi innovációról van szó. A második fontos jellemző a társadalmi elfogadáshoz, a társadalmi beágyazódás ellentmondásos folyamatához kapcsolódik. Nem utolsósorban pedig kulcs-fontosságúnak mutatkozik az a szerepépítési és szerepműködtetési gyakorlat, amelyet az innovatív vállalkozások működtetői ebben a kontextusban végeznek.

Ezeknek a szerepeknek a kialakítása nyomán olyan új elitcsoport formálódik, amely nagyon sok vonatkozásban eltér minden más térségi elitcsoporttól.

Ha azt kérdezzük, hogy mi a helye, társadalmi és gazdasági szerepe, további esélye ennek a társadalmi innovációnak a székelyföldi térségben, akkor a válaszok ehhez az elitcsoporthoz vezetnek. Rurális környezetről van szó, és olyan innovációs folyamatról, amely a globalitás és a lokalitás határán, találkozási pontján termelődik, és ennek a találkozási helyzetnek az alakulása alapvetően függ attól, hogy a társadalmi innováció legfontosabb aktorai milyen szerepeket tudnak a maguk számára kialakítani, ezeket a szerepeket milyen módon és milyen mértékben tudják közvetlen és tágabb környezetükkel elfogadtatni, milyen mértékben, milyen módon válnak a térségi elit meghatározó csoportjává.

Összeállításunk célja az, hogy a fentiekben jelzett megközelítéshez, az innovatív agrárszereplők sajátos elitcsoportként való értelmezéséhez kínáljunk megközelítési szempontokat és empirikus anyagokat. A témával foglalkozó tanulmány (Új elitszerepek rurális környezetben) a programsorozat korábbi anyagait is figyelembe veszi az elitszerepek kontextusának és további esélyeinek elemzése során. A társadalmi beágyazódás szemléleti-módszertani szempontjait bemutató tanulmány (Innováció, társadalmi beágyazódás, vidékfejlesztés) azzal a céllal készült, hogy ösztönözze és támogassa az ilyen irányú térségi elemzéseket. Az egyes innovatív kezdeményezéseket bemutató anyagok ebben a kötetben terjedelmesebbek, szemléletesen mutatják be az innovatív kezdeményezések belső struktúráját, a társadalmi beágyazódás ambivalens folyamatát, és nem utolsósorban az elitszerepek kialakulását, működtetésük változó és kísérletező jellegét. Az intézményvezetőkkel készített szakmai anyagok az agrárinnovációs folyamat fontosságára és efemer, törékeny jellegére egyaránt felhívják a figyelmet. Amit mindenképpen hangsúlyozni érdemes, hogy a szakértői, intézményi körben megmutatkozó hozzáállás elvi szinten pozitív. A megyei hatáskörű, szakmai és/vagy adminisztratív feladatokat ellátó intézmények támogatási lehetőségei szűk keretek között mozognak, az országos szabályozásokhoz igazodva esetenként olyan adminisztratív követelményeket kell érvényesíteniük, amelyek inkább akadályozzák, mintsem támogatják az innovatív kezdeményezéseket. Ebben a kontextusban a szakmai és emberi hozzáállás pozitív és támogató jellege hangsúlyosan fontos, hiszen egy olyan térségi innovációs folyamatról van szó, amelynek intézményes keretei alig vannak, formalizáltsága kismértékű, és amelyben az informális kapcsolatoknak meghatározó szerepe van.

A kötet szerkesztői ezúton is köszönetet mondanak mindazoknak a vállalkozóknak, szakértőknek, akik munkájuk részletes bemutatásával, véleményeik és javaslataik megfogalmazásával hozzájárultak egy gazdag és sokszínű szakmai anyag összeállításához. Sokat elmond a székelyföldi agrárinnováció helyzetéről, alakulásáról az a pozitív és segítőkész hozzáállás, amelyet a folyamat főszereplői részéről ebben a programban is megtapasztalhattunk. Kutató és vállalkozó, szakértő és intézményvezető szemmel láthatóan egyetért abban, hogy a térség jövője szempontjából fontos folyamatról van szó, amelyben minden szereplő tudására és hozzájárulására szükség van.

Csíkszereda, 2017. július

A szerkesztők